1856. N°.

LEYDSCHE COURANT.

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag Avond.

WOENSDAG 14 MEI.

De Prijs der Courant is f 12 in het jaar; de afzonderlijke Nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 13 Mei.

Bij de inlevering van stembriefjes tot verkiezing van *drie* leden der Provinciale Staten van Zuidholland in het hoofdkiesdistrict Leyden, zijn van de 1019 kiesgeregtigden, **485** *witte* en **479** *blaauwe* opgekomen.

— Bij 's Konings besluit van den 20sten Febr. 1855, werd magtiging verleend om twee van de drie stukken goud, voor ettelijke jaren op Aruba gevonden en sedert in 's Rijks Museum alhier bewaard, te gelde te maken. Aanvankelijk naar 's Rijks Munt overgebragt, zijn de bedoelde stukken bevonden te bedragen: het groote een gewigt van Ned. P. 6.356w, 650 het kleine een gewigt van Ned. P. 0.356w, 120. Tot eene baar te zamen gesmolten en gezuiverd, werd het gehalte bevonden te bestaan uit 927.75 deelen goud en 62,25 deelen zilver. De bedoelde waarde is vervolgens overgegeven aan de Ned. Bank, ten einde te worden verkocht, welke verkoop heeft plaats gehad bij openbare inschrijving en is aan den hoogsten inschrijver gegund, het goud tegen *f* 1442.60 per Ned. pond fijn met $12\frac{1}{10}$ pCt. agio, en het zilver tegen *f* 107 per Ned. pond fijn, hetgeen, na aftrek van *f* 5.70 per Ned. pond scheikosten, heeft opgeleverd *f* 9834.46.

— Ll. Zaturdag avond te half acht ure, viel een dochtertje van D. K. in den Rijn bij de Beschuitsteeg alhier. Een edel werkman, J. van der Lelie, dit ziende, begaf zich zonder aarzelen in het vrij diepe water en redt alzoo het kind van een wissen dood. Wat het edele der daad vergrootte, was, dat genoemde van der Lelie zelfs niet zwemmen kon en zich alzoo waagde voor zijn evenmensch.

— In het begin dezes jaars is te Haarlem tot stand gekomen eene vereeniging van den stedelijken boekhandel, onder den naam van Lourens Janszoon Coster. Tot Bestuurderen zijn voor het loopende jaar gekozen de HH.: P. F. Bohn, Voorzitter; V. Loosjes, Secretaris, en J. J. van Brederode, Penningmeester.

In de vergadering van April, is de aanstaande plegtige onthulling van het standbeeld van Coster, welke op 16 Julij is bepaald, ter spraak gebragt en is door den Heer A. C. Kruseman voorgesteld, om die feestviering op te luisteren door het houden, namens de vereeniging, van eene algemeene typographische tentoonstelling. Ten gevolge van dit voorstel is eene Commissie benoemd, bestaande uit de leden der vereeniging, de HH.: A. C. Kruseman, V. Loosjes en Mr. Joh. Enschedé Jr., welke in eene volgende vergadering gunstig verslag heeft uitgebragt. Daarop is tot de uitvoering besloten en de Commissie met de zorg dezer tentoonstelling belast. Zij heeft daarop van het ontwerp kennis gegeven aan het collegie van Burgemeester en Wethouders en aan de Hoofdcommissie tot regeling der feestviering. Van stadswege is een geschikt locaal ter harer beschikking gesteld en de Hoofdcommissie heeft een gedeelte der som, door het gemeente-bestuur voor de feestviering bestemd, tot bestrijding der noodzakelijke uitgaven ten dienste der Commissie voor de tentoonstelling, afgezonderd.

Dezer dagen heeft de Commissie eene circulaire verzonden aan allen, die met het typographische vak in verband staande, meer dan anderen in de gelegenheid moeten worden geacht, om bijdragen voor die tentoonstelling te leveren. In die circulaire wordt het tweeledige doel der Commissie uiteengezet. In de eerste plaats wenscht zij, ter verkrijging van een historisch overzigt, al zulke drukproeven (incunabelen) uit den vroegsten tijd, welke getuigen van het drukken door Coster en zijne onmiddelijke navolgers hier te lande, te verzamelen. Aan deze proeven zouden zich de meest uitstekende voortbrengselen van lateren tijd, als voorbeelden van ontwikkeling, kunnen aansluiten. Aan het einde dezer reeks kan gevonden worden eene verzameling van vaderlandsche drukproeven van den tegenwoordigen tijd. In de tweede plaats stelt de Commissie, ter bereiking van een meer praktisch oogmerk, de tentoonstelling open voor de inzending van typographische werktuigen, materialen en van alles wat tot het fabriekmatige der boekdrukkerij in haren geheelen omvang behoort.

— Men deelt de bijzonderheid mede, dat er dit jaar te Kesteren drie volle broeders tegelijk hebben moeten loten voor de militie; hunne moeder namelijk, was in het begin van hun geboortejaar van tweelingen, en in het laatst van dat zelfde jaar nog van een zoon bevallen.

— Vervolg van het Verslag op het Lager Onderwijs. Zie ons vorig N°.

Omtrent de opleiding der onderwijzers was men vrij algemeen van oordeel, dat het wets-ontwerp in dit opzigt het minst van alle voldoet, en toch is de zaak, die het daarbij geldt, van het allerhoogste gewigt. Van het aankweeken van goede, voor hunne taak volkomen berekende, door kennis en beschaving evenzeer uitmuntende onderwijzers is de toekomst van ons lager onderwijs, de zekerheid dat de openbare school niet door de bijzondere zal worden verdrongen, ten eenen male afhankelijk. Aan zulk eene regeling bestaat uit onderscheidene oogpunten wezenlijke behoefte. Veelal ontbreekt bij onze natie, althans onder de mindere standen, die algemeene beschaving, waardoor bij sommige naburige volken zich soms zelfs de geringste handwerksman onderscheidt. Dat gebrek zal niet weggenomen worden, zoo niet toenemend aan het hoofd onzer volksscholen mannen komen, geheel voor hun vak berekend, evenzeer zich door beschaving onderscheidende als door aangeleerde kundigheden. Ook met opzigt tot de aankweeking van goede onderwijzers is men in den laatsten tijd hier te lande niet voorwaarts gegaan.

De meeste leden verlangden afdoende waarborgen in de wet zelve, dat de opleiding der onderwijzers voortaan ijveriger en meer regtstreeks van staatswege zal worden behartigd dan in den laatsten tijd het geval was. Daarbij komt in de eerste plaats de vestiging van rijks-kweekscholen voor onderwijzers in aanmerking. De Regering schijnt, blijkens een gezegde in de memorie van toelichting, van dit denkbeeld te zijn afgeschrikt vooral ook door de geldelijke bezwaren, aan het oprigten en onderhouden van zulke speciale kweekscholen verbonden. Werkelijk vordert eene kweekschool van dezen aard aanzienlijke uitgaven, omdat de Staat niet enkel zorg moet dragen voor de bezoldiging van het onderwijzend personeel, maar ook, althans ten deele, voor het onderhoud der kweekelingen, in den regel zelven buiten magte om daarin te voorzien. Maar waar het aankomt op het eerste en voornaamste element van het staatsonderwijs, mag men zich door de vrees om de staatsbegrooting te veel te bezwaren, niet laten beheerschen. Het geldt hier geene zaak van weelde, maar eene noodzakelijke uitgave, die in de toekomst rijke vruchten kan opleveren. — De instandhouding van eene enkele rijks kweekschool zou voor het doel niet genoegzaam zijn, ook omdat dan de opleiding der onderwijzers ligt eene te eenzijdige rigting zou kunnen erlangen. Daar worden er althans twee gevorderd, in onderscheidene deelen des lands gevestigd en zoodanig ingerigt, dat zij brandpunten van ontwikkeling voor den onderwijzersstand kunnen worden.

Tevens behooren andere instellingen tot opleiding van onderwijzers te bestaan. Daarbij heeft men vooral het oog op de vestiging op kosten der overheid van eenen normalen cursus voor onderwijzers bij scholen, die om hare voortreffelijke inrigting en de meer dan gewone kunde en talrijkheid van het daarbij werkzaam onderwijzend personeel, als modelscholen zijn te beschouwen. Het aantal zou op 6 of 8 kunnen worden bepaald. Welligt zou door den tijd er in iedere provincie één kunnen bestaan. Aan de kweekelingen, die van buiten komen om den daarbij te openen normalen cursus bij te wonen, zou vergoeding van verblijfkosten of eene beurs van overheidswege moeten worden toegelegd. De bijwoning van den normalen cursus, althans het genot van schadeloosstelling daarvoor, zou, even als de plaatsing op eene der rijks kweekscholen, moeten beschouwd worden als eene gunst, niet te verkrijgen dan nadat de aankomende onderwijzer bij een vergelijkend examen getoond heeft, door meerdere kunde en geschiktheid die gunst boven anderen waardig te zijn.

Een derde middel, tot welks aanmoediging der Regering zich bepalen wil, is de opleiding van kweekelingen op de lagere scholen.

De groote meerderheid volhardde bij het gevoelen, omtrent de schoolpligtigheid, dat die in eene Nederl. wet onmogelijk eene plaats erlangen kan. De wetgever zou door een dwangstelsel van dezen aard grijpen in het familieregt, in het ouderlijk regt, dat bovenal moet worden geëerbiedigd. Het beginsel der schoolpligtigheid behoort daar te huis, waar alle onderwijs van staatswege gegeven wordt, niet onder eene staatsregeling als de onze, die de vrijheid van onderwijs erkent. Zoo men hier te lande den huisvader straffen wilde, die zijne kinderen niet laat onderwijzen, zou men bij de uitvoering op onoverkomelijke zwarigheden stuiten.

(Het Verv. en Slot der algemeene beschouwingen, behelzende de toelating van het Christelijk element zullen wij in een volgend N°. mededeelen.)

's GRAVENHAGE, 13 Mei.

Z. M. heeft bij besluit van den 2den dezer, eervol emeritaat met pensioen verleend, aan de navolgende Predikanten bij de Herv. gemeenten:

W. Greven, te Culemborg; A. Radijs, te Doesburg; J. J. van Deinse, te Middelburg; H. J. van Ingen, te Ouwerkerk in Duiveland; A. Heyblom, te Axel; P. Dirks Koopmans, te Rinsumageest; R. Middendorp, te Hollandsche Veld; L. C. van der Meulen, te Meerssen; J. de Weerdt, te Bergschenhoek; A. J. Berkhout, te Zaandijk; voorts D. T. Huet, bij Waalsch-Herv. gemeente te Rotterdam; en Z. K. Gorter, bij de Doopsgezinde gemeente te Zijldijk.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

ENGELAND.

LONDEN, 11 Mei.

De *Morning-Post* meldt, dat Sardinië heeft aanzoek gedaan om den bijstand van Engeland en Frankrijk in te roepen tegen de Oostenrijksche bezetting.

— Uit Provincetown, eene haven op het in zee uitstekende gedeelte van den Staat Massachusetts in de Vereenigde Staten, is berigt gekomen, dat aldaar een verzegelde flesch was aangespoeld met het volgende briefje: »In het gezigt der groote banken aan boord van den *Pacific*. De masten zijn weg, de machine ontredderd. Zend terstond hulp." Geteekend Asa Eldridge, welke naam indedaad die is van den Kapitein dier lang vermiste stoomboot.

— Berigten van Curaçao tot 4 April melden de aankomst van een groot gedeelte der Nederlandsche vloot van Venezuela. De Engelsche Consul te Carracas hield zich bezig met eene schikking tusschen Nederland en Venezuela aangaande de Aves-eilanden.

FRANKRIJK.

Bij het Wetgevende Ligchaam is een wets-ontwerp ingediend tot het regelen der afdoening van de gemaakte oorlogskosten. Behalve de gewone uitgaven voor het Departement van Oorlog heeft de Staat nog ontvangen aan supplementaire en buitengewone credieten en voorts aan opbrengsten van leeningen in 't geheel een bedrag van 1382 millioenen 554,161 fr. Van deze som heeft de burgerlijke dienst ruim 170 millioenen gevorderd. Omstreeks 300 millioenen zijn voorhanden of moeten nog bij de schatkist inkomen, zoodat de eigentlijk gezegde oorlogskosten 912 millioenen beloopen, zijnde nagenoeg 60 pCt. van de tegenwoordige jaarlijksche begrooting.

SPANJE.

De *Gaceta de Madrid* van 3 Mei behelst een Koninklijk besluit van dezen inhoud: »Van heden af is het verboden in de schouwburgen hier te lande zoogenaamde heilige of bijbelsche tooneelstukken te spelen, wier onderwerp aan de geheimenissen der Christelijke godsdienst ontleend is, of waarin de personen van de Hoogheilige Drieëenheid of van het Heilig Huisgezin ten tooneele komen. Het drukken en uitgeven der heilige of bijbelsche tooneelstukken zal door de burgerlijke gouverneurs veroorloofd kunnen worden, mits onder stipte vervulling der formaliteiten die door de bestaande wetsbepalingen op de drukpers voorgeschreven zijn."

Dit besluit, zegt het officiële blad, is genomen ten gevolge eener klagte, door de kerkelijke overheid van Madrid ingediend, wegens een onlangs te Madrid gespeeld tooneelstuk, hetwelk het lijden van Christus voorstelt en onvoegzaamheden van een voor godsdienstige gemoederen ergerlijken aard bevat.

OOSTENRIJK.

Naar men zegt, heeft Graaf Radetzky zich regtstreeks tot den Keizer gewend met het verzoek: »dat het den Keizer moge behagen, of de reeds sedert lang ontworpen plannen tot hervorming, met betrekking tot de staatkundige gesteldheid van het Lombardisch-Venetiaansch Koningrijk te doen uitvoeren, of toe te staan dat hij (Radetzky) ontheven word van de aan zijne betrekking (Gouverneur-Generaal van Lombardije) verbonden verantwoordelijkheid."

RUSLAND.

Het Keizerlijk manifest betreffende de krooning luidt als volgt:

»Wij Alexander II, door Gods genade Keizer en alleenheerscher aller Russen, Koning van Polen enz. enz. enz., doen te weten aan al Onze getrouwe onderdanen: Toen wij, te midden van zware beproevingen voor Ons en voor Ons Vaderland, Onze voorvaderen opvolgden op den troon van Rusland en op de daarvan onafscheidelijke troonen van het koningrijk Polen en het groothertogdom Finland, hebben Wij in Ons hart besloten niet over te gaan tot Onze krooning, dan wanneer de storm van den strijd, die op de grenzen des rijks woedde, zou zijn bedaard, en tot dat het bloed Onzer dappere en christelijke strijders, die zich door trekken van moed en buitengewone zelfopoffering hebben onderscheiden, zou hebben opgehouden te stroomen. Thans nu een gelukkige vrede aan Rusland zijne oude rust heeft wedergegeven, hebben Wij, op het voorbeeld der vrome souvereinen, Onze voorgangers, besloten de kroon plegtig op Ons hoofd te zetten en de ingestelde zalving te ontvangen, en Onze beminde Echtgenoot, Hare Majesteit de Keizerin Maria Alexandrowna in deze handeling te doen deelen. Bij de kennisgeving dat dit Ons besluit is, waaraan, met de hulpe Gods, in de maand Augustus in de stad Moskou, de eerste residentie, zal worden uitvoering gegeven, roepen Wij al Onze getrouwe onderdanen op, hunne vurige gebeden te voegen bij Onze innige wenschen, dat God Zijne genade uitstrekke over Ons en over Ons Rijk. Moge de Almagtige Ons bijstaan in de vervulling van de plegtige gelofte, die Wij zullen afleggen voor de wereld bij het aannemen van de Kroon der Czaren, om alleen te leven voor het geluk der aan Onzen schepter onderworpen volken, en moge Hij, door de bezielende genade des Heiligen Geestes, al Onze gedachten, al Onze daden tot dit doel leiden. Gegeven te Petersburg, den 17/29 April van het jaar des Heeren 1856, van Onze regering het tweede. Alexander"

TURKIJE.

De Porte heeft een nieuw blijk van verdraagzaamheid en van eerbied voor de godsdienst harer Christen-onderdanen gegeven; zij heeft alle personen van het Grieksche geloof, die wegens schulden of ligte vergrijpen gevangen zitten, voor 3 dagen onder borgtogt in vrijheid doen stellen, opdat zij hunne godsdienstige verpligtingen bij gelegenheid van het Paaschfeest zonden kunnen vervullen.

STADSBERIGTEN.

VERGADERING van den Gemeenteraad van Leyden, Donderdag den 15den Mei 1856, 's namiddags ten 2 ure.

Onderwerpen:

1°. Benoeming van een 2den Docent in de Wiskunde aan het Sted. Gymnasium.
2°. Request tot ontslag van den Opziener van Fabricage W. F. du Croix.
3°. Voorwaarden van verpachting der visscherij in de singels en andere wateren.
4°. Verzoek van D. Wijsman, tot continuatie zijner pacht van den haardasch en het vuilnis.
5°. Rekening van het Werkhuis, 1855.
6°. Idem van het Minne of Arme Oude Mannen- en Vrouwenhuis 1855.
7°. Adres van de agenten van policie, om verhooging hunner jaarwedde of eene toelage.
8°. Herhaalde aanvrage van het Minnehuis, tot verhooging der subsidie over 1855 en 1856.

POLICIE.

Gevonden een Dames-Parasol, de regthebbende kan dien aan het Bureau van Politie alhier, terug bekomen.

De Commissaris van Politie,
J. ENGELVAART.

LEYDEN, 13 Mei 1856.

Met dankzegging ontvangen voor het oprigten van een Bedehuis in den Haarlemmeerpolder twee coupons op de stad Amsterdaam, ieder groot *f* 5.— te zamen *f* 10.

LEYDEN, 8 Mei 1856. J. TICHLER.

ADVERTENTIEN.

Heden vernam ik de treurige tijding van het overlijden van mijnen jongsten Behuwd-Zoon THEODORUS MARINUS, aan boord van het schip *Tonia*, Kapitein ZEEMAN, even voor zijn terugreis van *Banjoewangie* op den 6den Januarij, in den jeugdigen leeftijd van ruim 17 jaren, tot groote droefheid van mij, zijn' Broeder en Zusters en verdere Betrekkingen.

LEYDEN, 21 April 1856. J. M. SORILLON, Wed. J. VAN ALPHEN.

Om reden van Buitenlandsche Betrekkingen, wordt deze nu geplaatst.

Heden overleed na een smartelijk lijden van bijna twee en een half jaar, mijn geliefde Echtgenoot NICOLAAS JOSEPHUS WETRENS, in den ouderdom van ruim 67 jaren.

LEYDEN, 10 Mei 1855. A. S. BROUWER, Wed. WETRENS.

Eenige Kennisgeving.

Voor de vele bewijzen van hartelijke deelneming, ons betoond bij het overlijden van onzen waardigen Vader, betuigen wij langs dezen weg onzen welgemeenden dank.

H. VAN DORSTEN, Jr.
Uit aller naam.

A. VAN DANTZIG en A. C. MUG en Co.,

berigten aan hunne geëerde Stadgenooten en Begunstigers, dat zij hunne Winkel, ruim gesorteerd in alle soorten van **Manufacturen**, exquise **Tafelkleeden**, en verder alles wat tot een solide affaire behoort, geopend hebben. Zij vleijen zich door goedkoope prijzen als beste qualiteit van Goederen, met een ruim bezoek vereerd te worden; belovende een prompte en civile bediening. Op heden een nieuw assortiment **Manufacturen**, exquise **Tafel-** en **Canapékleeden**, uit de eerste Magazijnen van *Londen* ontvangen.

Haarlemmerstraat, bij de Turfmarkt.

LAND TE KOOP,

in de nabijheid van de Spanjaardsbrug, 2 stukken best **Wei-, Hooi- en Teelland**, gedeeltelijk met Klei bezet, te zamen groot 3 bunders, 92 roeden en 90 ellen. Inlichtingen zijn te bekomen in Persoon of met *franco* Brieven bij den Notaris Mr. H. OBREEN, te *Leyden*.

MUZIEKGEZELSCHAP „SEMPRE CRESCENDO" TE LEYDEN.

Het vijfentwintigjarig bestaan van dit Gezelschap, zou volgens besluit der Leden gedurende den loop van het jaar 1856 gevierd worden: alles was er toe voorbereid, om die viering luisterrijk te doen zijn; ondanks de hooge jaarlijksche uitgaven waren er sommen bespaard en voor de feestviering bestemd. — Eene Commissie was benoemd, en reeds met den voorbereidenden arbeid bezig: men was in besprek met kunstenaars van erkende verdiensten, maakte ramingen van inkomsten en uitgaven, stelde de programma's vast en was met het geheele plan zoover gevorderd, dat met repeteren een aanvang zou genomen worden. Het eenige waarin nog te voorzien was, was een locaal geschikt, zoo wat grootte als bouwtrant betreft, om een groot orchest en koor, benevens een genoegzaam aantal hoorders te bevatten. Over een openbaar locaal van dien aard, kan men in Leyden niet beschikken; zelfs voor vele zamenkomsten blijken de bestaande localen dikwerf onvoldoende te zijn.

Gelijk echter voor Sempre Crescendo's feestviering in 1841 welwillend door de daarover gestelde Autoriteiten een Kerkgebouw, dat der Luthersche Gemeente werd afgestaan, welk gebouw echter nu, na gemaakte veranderingen, tot hetzelfde doel minder geschikt was en op vrij billijke redenen geweigerd werd — zoo hoopte de Commissie ook ditmaal te zullen slagen wanneer zij bij de Commissie van een Protestantsch Kerkgenootschap aanzoek deed om een *gedeelte* van een Kerkgebouw, dat bij de gewone godsdienstoefening niet gebezigd wordt — en dat voor weinige uren en voor de uitvoering van ernstige muziekstukken, eene handeling, waardoor voorzeker een bedehuis van *dat* Kerkgenootschap niet ontheiligd wordt. Te meer was de hoop der Commissie op eene gunstige beschikking billijk, omdat in zoo vele andere groote steden, waar evenzeer gebrek aan groote localen bestaat, het uitvoeren van ernstige muziekstukken *gewoonlijk* in Protestantsche Kerkgebouwen plaats heeft, en omdat Sempre Crescendo bijna jaarlijks gedurende zijn geheele bestaan, door zijne Concerten ten voordeele der Algemeene armen, naar beste krachten bijdroeg tot ondersteuning ook van de Armen der Hervormde Gemeente.

In die verwachtingen werden de Commissarissen te leur gesteld en wel op de bitterste wijze. Het aan de Gemeente-Commissie van het Nederduitsch Hervormd Kerkgenootschap door hen gedane verzoek werd (dit zijn hare eigene woorden) »door haar ook niet in overweging genomen" maar op het »niet *noodzakelijke* maar toch wenschelijke praeadvies van een ander Collegie (den Algemeenen Kerkeraad) kortweg gewezen van de hand.

Aangenaam was het echter der Commissie, om van het Collegie van Diakenen de verzekering te mogen ontvangen, dat het tot dat afwijzend besluit niet had medegewerkt, daar dat Collegie van de beraadslagingen over dit punt was uitgesloten geweest, hoewel het mede zitting heeft in den Algemeenen Kerkeraad. Hoe rijmt dit met de betuiging van de Gemeente-Commissie dat de Algemeene Kerkeraad gehoord was geworden?

En zoo is met de hoop op een geschikt locaal ook die op eene plegtige viering van *Sempre Crescendo's 25-jarig Jubelfeest* vervlogen.

Commissarissen meenden tot hunne verantwoording en voor de eer van het Gezelschap, welks belangen zij voorstaan, de bekendmaking dezer feiten schuldig te zijn aan allen, die Sempre Crescendo kennen, daarmede in eenige betrekking staan, en daarvan verwachten eene zijn zinspreuk waardige intrede in zijn tweede kwart-eeuw.

Commissarissen van Werkende en Buitengewone Leden, Leden der Feestcommissie.

JAC. VAN KAATHOVEN, *Praeses.*	J. WIGGERTS VAN NAUTA.
H. ROCHUSSEN, *Secretaris.*	J. H. SINGENDONCK.
J. P. VAN OSSENBRUGGEN.	A. A. MAAS GEESTERANUS.
L. G. T. RICCARD.	J. A. VAN DER CHYS.
J. P. BERDENIS VAN BERLEKOM.	J. H. ZILVER RUPE.
J. D. VIRULY.	

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.